

IN2040: Funksjonell Programmering

Muterbare data

Martin Steffen

Universitetet i Oslo

Uke #7 (4. 10. 2022)

Siste gang

- ▶ Prosedyrebasert objektorientering
- ▶ Lokale tilstandsvariabler
- ▶ Innkapsling + **set!**
- ▶ Eksempel: bankkonto
- ▶ Omgivelsesmodellen

I dag

- ▶ Underveisevaluering
- ▶ Kort om parallelitet
- ▶ Mer om likhet
- ▶ Lister som muterbar datastruktur
- ▶ Destruktive listeoperasjoner
- ▶ Køer som abstrakt datatype

λ

+

!


```
(define (make-account balance)
  (define (deposit amount)
    (set! balance (+ balance amount))
    balance)
  (define (withdraw amount)
    (set! balance (- balance amount))
    balance)
  (define (dispatch message)
    (cond ((eq? message 'deposit) deposit)
          ((eq? message 'withdraw) withdraw)
          ((eq? message 'balance) balance)))
  dispatch)
```

;; Litt syntaktisk sukker:

```
(define (deposit amount account)
  ((account 'deposit) amount))

(define (withdraw amount account)
  ((account 'withdraw) amount))

(define (balance account)
  (account 'balance))
```

Brukseksempler

```
? (define peter
   (make-account 0))

? (define john
   (make-account 0))

? (eq? peter john) → #f

? ((peter 'deposit) 50)
→ 50

? (deposit 50 peter)
→ 100

? (balance john) → 0

? (define paul peter)

? (eq? paul peter) → #t

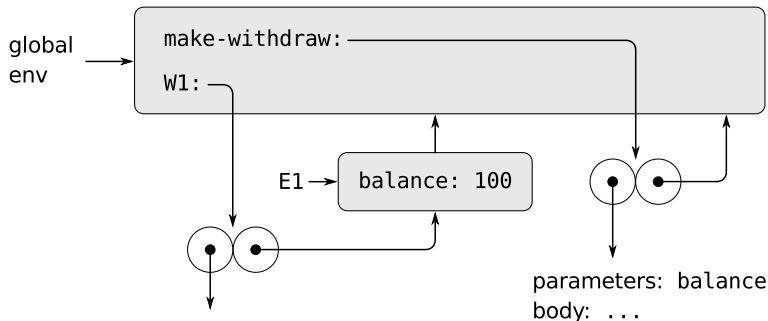
? (withdraw 25 paul)
→ 75

? (withdraw 10 peter)
```

Repetisjon: Omgivelsesmodellen


```
? (define w1 (make-withdraw 100))
```



```
parameters: amount  
body: (if (>= balance amount)  
        (begin (set! balance (- balance amount))  
              balance)  
        "insufficient funds")
```


- ▶ En **intern define** etablerer bindingen sin i rammen som opprettes når den omsluttende prosedyren *kalles* (ikke når den defineres). Forklarer hvorfor bindingen er *lokal*.
- ▶ Vi så et tidlig eksempel på bruk av **message passing** og **innkapsling** da vi implementerte par som prosedyrer.
- ▶ Det ekstra laget med “syntaktisk sukker” vi legger til for kontoobjekter over danner en effektiv **abstraksjonsbarriere**:
- ▶ Skjuler detaljene om hvordan kontoobjekter er representert; ikke lenger noe i grensesnittet som avslører at de er prosedyrer!

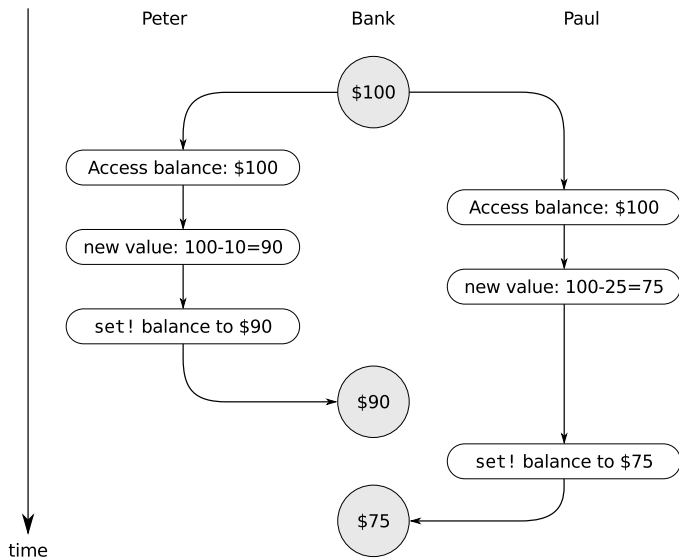

- ▶ Med **set!** introduserte vi elementer fra imperativ programmering:
- ▶ **Verditilordning** og **tilstandsending** som **modifiserer** objekter.
- ▶ Bankkonto er et **muterbart** objekt, med tidsavhengig **tilstand**.

- ▶ I ren funksjonell programmering derimot var ting **statisk** over tid:
- ▶ Semantikken til et uttrykk var **uavhengig** av hvor og når det brukes.
- ▶ Derfor kan (rent) funksjonelle programmer uten videre **paralleliseres**.

- ▶ Med tidsavhengig tilstand trengs det mekanismer for **synkronisering**.
- ▶ Rekkefølge på operasjoner i en prosess vs. flere prosesser.
- ▶ Problem: destruktive prosedyrer som 'deler' på **felles ressurser**.

Veldig kort om parallelitet (forts.)

`(set! balance (- balance amount))` × 2, samtidig på samme konto:

Fra SICP ex. 3.38:

- ▶ Suppose that Peter, Paul, and Mary share a joint bank account that initially contains \$100.
- ▶ Concurrently, Peter deposits \$10, Paul withdraws \$20, and Mary withdraws half the money in the account.

Peter (set! balance (+ balance 10))

Paul (set! balance (- balance 20))

Mary (set! balance (- balance (/ balance 2)))

- ▶ Hva er noen mulige sluttsaldoer,
  - hvis set!-uttrykkene evalueres i (en eller annen) rekkefølge?
  - hvis set!-uttrykkene evalueres samtidig (ingen rekkefølge)?
- ▶ Hva er **kritiske punkter** med tanke på parallelitet og tidsdimensjonen?

Veldig kort om parallelitet (forts.)

- ▶ For å synkronisere rundt bruk av felles ressurser brukes *semaphores* (aka *mutex* eller *lock*), først diskutert av Edsger Dijkstra i 1965.
- ▶ Før kritisk seksjon, få tak i semaphoren (*acquire*).
- ▶ Ved utgang fra kritisk seksjon, slippe (*release*).
- ▶ Prosesser *blokkeres* under venting på semaphoren.

```
(define (make-account balance)
  (let ((mutex (make-mutex)))
    (define (withdraw amount)
      (mutex 'acquire)
      (set! balance (- balance amount))
      (mutex 'release))
    ... ))
```


- ▶ `eq?` tester om argumentene som sammenliknes er ett og samme objekt i minnet.
- ▶ `equal?` brukes når vi kun bryr oss om ekvivalens i verdier.
- ▶ Merk at `symboler` og den tomme lista `'()` er konstanter.

```
? (define ping '(1 2))
? (define pong '(1 2))
? (define pang ping)
? (equal? ping pong) → #t
? (eq? ping pong) → #f
? (eq? ping pang) → #t
? (eq? '() '()) → #t
? (eq? 'foo 'foo) → #t
```


- ▶ `set!` endrer hvilken verdi variabelen er bundet til: selve verdien i seg selv endres ikke.
- ▶ Prosedyrer kalles på *verdien* av et uttrykk.
- ▶ I `zapp` er `x` en lokal variabel som bindes til verdien som gis som argument (før vi binder den til en ny verdi med `set!`).

```
? (define ping '(1 2))
? (define pang ping)
? (eq? ping pang) → #t
? (set! ping 42)
? ping → 42
? pang → (1 2)
? (define (zapp x)
  (set! x 42)
  x)
? (zapp pang) → 42
? pang → (1 2)
? (zapp 1) → 42
```

Enda mer likhet: strukturdeling


```
? (define x (list 'a 'b))
```

```
? (define z1 (cons x x))
```

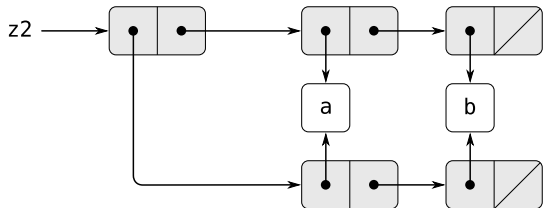
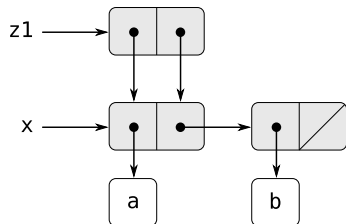
```
? (define z2 (cons (list 'a 'b) (list 'a 'b)))
```

```
? z1 → ((a b) a b)
```

```
? z2 → ((a b) a b)
```

```
? (eq? (car z1) (cdr z1)) → #t
```

```
? (eq? (car z2) (cdr z2)) → #f
```


- ▶ Vi har sett at vi kan tilordne nye verdier for symbolske variabler.
- ▶ Har snakket om at vi må tenke på variabler som *steder* for å lagre verdier snarere enn *navn* på verdier.
- ▶ Generaliserer naturlig til komponenter i komplekse datastrukturer.
- ▶ Datastrukturer som tillater at vi endrer verdiene de lagrer kaller vi **muterbare data**.
- ▶ Eksempel: par og lister.

- ▶ Fra før kjenner vi konstruktorene og selektorene: `cons`, `car` og `cdr`.
- ▶ Nå kan vi legge til to **mutatorer**: `set-car!` og `set-cdr!`

```
? (define foo (cons 'hoopy 'frood))
```

```
? foo → (hoopy . frood)
```

```
? (set-car! foo 42)
```

```
? foo → (42 . frood)
```

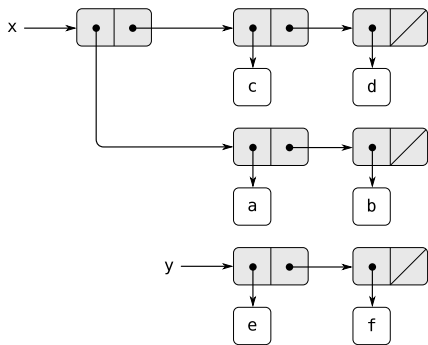
```
? (set-cdr! foo 24)
```

```
? foo → (42 . 24)
```

- ▶ `cons` lager *nye* par.
- ▶ `set-car!` og `set-cdr!` *endrer* verditilordninger innenfor par.
- ▶ Kan være hensiktsmessig for å minimere bruk av minne (plass): lar oss gjenbruke `cons`-celler.
- ▶ Åpner også nye muligheter for listebaserte datatyper.

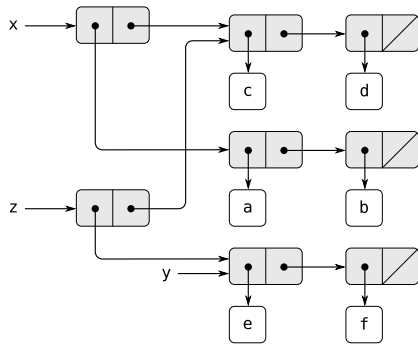
? $x \rightarrow ((a\ b)\ c\ d)$

? $y \rightarrow (e\ f)$

? (define z (cons y (cdr x)))

? $z \rightarrow ((e\ f)\ c\ d)$

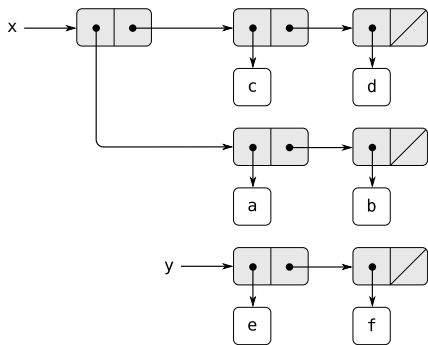

set-car!

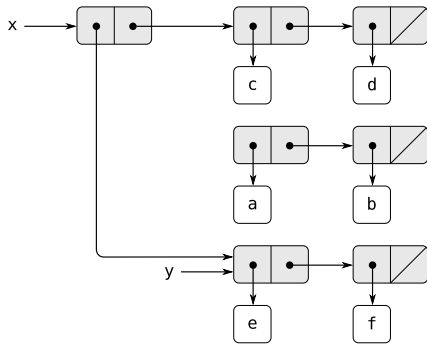
? x → ((a b) c d)

? y → (e f)

? (set-car! x y)

? x → ((e f) c d)

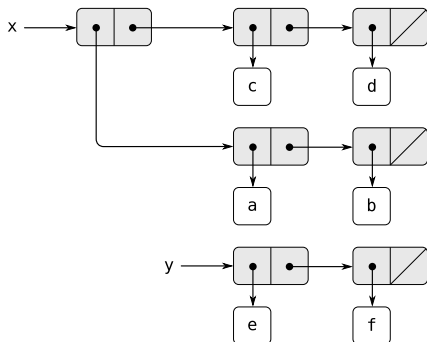

set-cdr!

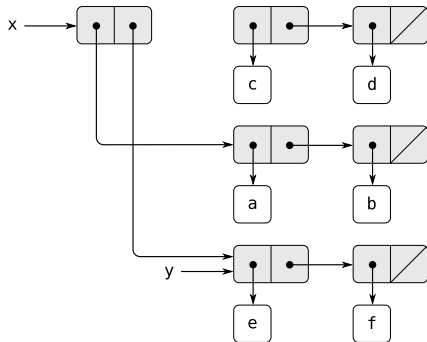
? x → ((a b) c d)

? y → (e f)

? (set-cdr! x y)

? x → ((a b) e f)

► Delstrukturen (c d) er ikke lenger lenket til noe → søppel (garbage).

- ▶ `append` (innebygd) konkatenerer lister.
- ▶ Kopierer `foo` ved å `cons`'e elementene på `bar`.
- ▶ `append` er **ikke destruktiv**:
- ▶ `foo` og `bar` forblir uendret.

```
? (define foo '(1 2))
? (define bar '(3 4))
? (define baz (append foo bar))
? baz → (1 2 3 4)
? foo → (1 2)
? bar → (3 4)
(define (append x y)
  (if (null? x)
      y
      (cons (car x)
            (append (cdr x) y))))
```


- ▶ Aliasing / **strukturdeling**:
append-resultatet har verdien til bar som delstruktur.
- ▶ Umerkelig hvis vi holder oss til funksjonell programmering.
- ▶ Hvor mange nye cons-celler lager append gitt to lister med henholdsvis lengde m og n ?
- ▶ Den første listen 'kopieres', det kreves m cons-celler.

En nærmere titt på append

```
? (define foo '(1 2))
? (define bar '(3 4))
? (define baz (append foo bar))
? baz → (1 2 3 4)
? foo → (1 2)
? bar → (3 4)
? (set-car! foo "ping")
? (set-car! bar "pong")
? baz → (1 2 "pong" 4)
```


- ▶ Ny **destruktiv** versjon:
- ▶ (verdien til) foo endres.
- ▶ Lager ingen nye cons-celler.
- ▶ Antar at det første argumentet er en **ikke-tom** liste.

```
(define (append! x y)
  (if (null? (cdr x))
      (set-cdr! x y)
      (append! (cdr x) y)))

? (define foo '(1 2))
? (define bar '(3 4))
? (append! foo bar)
? foo → (1 2 3 4)
```

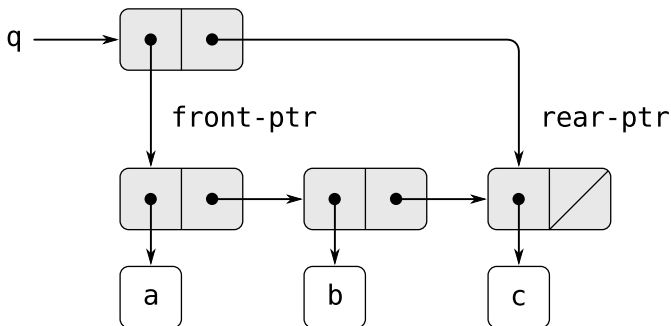
Enda mer *aliasing*

```
? (append! foo bar)
? foo → (1 2 . #0=(3 4 . #0#))
? bar → #0=(3 4 . #0#) ;; sirkulær!
? (list? foo) → #f
```

- ▶ Skal definere flere nye listebaserte muterbare datatyper.
- ▶ Motiv: bli mer fortrolig med bruk av destruktive listeoperasjoner + definere abstraksjonsbarrierer.
- ▶ Først ut: **køer**.

- ▶ En **kø** (*queue*) er en rettferdig datastruktur: *first in, first out* (FIFO).
- ▶ Elementer legges til på slutten, og kan kun fjernes fra fronten.
- ▶ Kan implementeres som **liste**, sammen med 'først'- og 'sist'-pekere.

- ▶ Kunne vi klart oss med *bare* en liste?

- ▶ `make-queue` returnerer en tom kø.
- ▶ `queue-empty?` tester om en gitt kø er tom.
- ▶ `queue-insert!` setter et nytt element inn i en kø.
- ▶ `queue-delete!` fjerner første element i køen og returnerer det.

Køer: abstraksjonsbarriere (forts.)

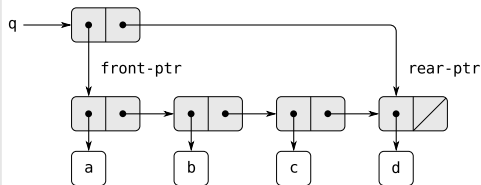
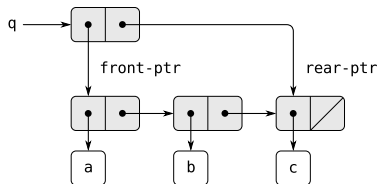


```
(define (make-queue)
  (cons '() '()))
```

```
(define (queue-empty? queue)
  (null? (car queue)))
```

```
(define (queue-insert! object queue)
  (let ((new (cons object '())))
    (if (queue-empty? queue)
        (set-car! queue new)
        (set-cdr! (cdr queue) new))
      (set-cdr! queue new)))
```

```
? (queue-insert! 'd q)
```

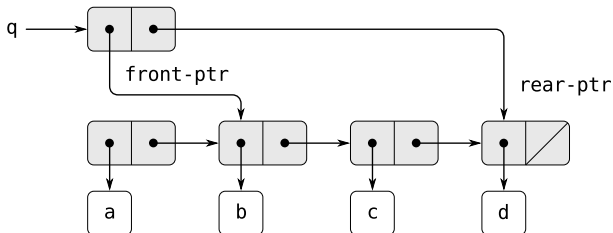


```
(define (queue-delete! queue)
  (if (queue-empty? queue)
      "Error: empty queue."
      (let ((element (caar queue)))
        (set-car! queue (cdar queue))
        element))))
```

? (queue-delete! q) → a

- ▶ “Special forms” eller vanlige prosedyrer?

```
? (define foo '(1 2))
```

```
? (set-car! foo 0)
```

```
? foo → (0 2)
```

```
? (set! foo 42)
```

```
? foo → 42
```

- ▶ Kun **set!** er en “special form”:
foo evalueres ikke, vi ønsker å tilordne selve variabelen en *ny* verdi.
- ▶ **set-car!** og **set-cdr!** er vanlige prosedyrer:
Det er verdiene i lista bundet til *foo* vi ønsker å endre, ikke *foo* selv.

- ▶ Frem til forrige uke hadde vi holdt oss til **ren funksjonell programmering**.
- ▶ Alltid samme resultat gitt samme argumenter.
- ▶ Beregninger utføres som **funksjonelle transformasjoner** av data (i stedet for sekvensielle endringer av tilstandsvariabler).
- ▶ En prosedyre kalles for sin **returverdi** alene (i stedet for bieffekter / *side-effects*).
- ▶ Semantikken til et uttrykk er uavhengig av hvor og når det brukes.
- ▶ I en forstand et *statisk* univers: forholdt oss ikke til *tid*.

1
+
2

- ▶ Introduserer flere nye strategier for å organisere programmene våre.
- ▶ Fellesnevner: vi modellerer egenskaper som kan forandre seg med tid, tilstand.
- ▶ Første eksempel: objektorientering, implementert som prosedyrer:
- ▶ modellerer lokal tilstand med innkapsling + verditilordning.
- ▶ Destruktive operasjoner for å modifisere variabler og lister: muligheter for nye datatyper (muterbare).
- ▶ Trenger en ny modell for evaluering: omgivelsesmodellen.
- ▶ Videre: strømmer og utsatt evaluering.

3

- ▶ **Neste forelesning(er):**
  - ▶ Mer om destruktive listeoperasjoner.
  - ▶ Tabeller.
  - ▶ Memoisering.
  - ▶ Utsatt evaluering og strømmer.
- ▶ **Oppgave (2b):**
  - ▶ Omgivelsesdiagrammer.
  - ▶ Innkapsling og lokal tilstand.
  - ▶ Strukturdeling.
  - ▶ Abstrakte datatyper med mutatorer.
    - ▶ **Stakker**

